

Església de Santa Maria del Barri. Santuari de Lourdes

Tona

Ubicació

Comarca: Osona
Lloc/Adreça: Sector del Barri. C. Lourdes, als peus del Turó del Castell
Alçada: 636

Coordenades:

Latitud: 41.85264
Longitud: 2.22212
UTM Est (X): 435429
UTM Nord (Y): 4633708

Classificació

Número de fitxa 08283 - 171
Àmbit: Patrimoni immoble
Tipologia Edifici
Estil / època: Medieval Romànic Gòtic Modern Contemporani
Segle XII
Estat de conservació Bo
Protecció Legal
Tipus de protecció: BCIL
Observacions protecció: BCIL 12206-I POUM. Pla d'Ordenació Urbanística Municipal. VI. Catàleg de béns a protegir. Ed-2 Església de Santa Maria del Barri (Santuari de Lourdes).
Data aprovació: dc., 20/07/2011 - 12:00
Número inventari IPAC 24394
Generalitat i altres inventaris
Accés Fàcil
Ús actual: Religiós/Cultural
Titularitat Privada
Titular: Bisbat de Vic

Fitxes associades:

[Conjunt del Barri i Riambau](#)

[L'Aplec de la Rosa a Lurdes i al Castell de Tona](#)

[Goigs en lloança de la Verge de Lourdes](#)

[Creu de la Santa Missió](#)

[Font del Santuari de Lurdes](#)

[Roda de molí del Santuari de Lurdes](#)

Autoria de la fitxa Josep Anton Pérez Arriaga (TRÍADE serveis Culturals)

Data de registre de la dc., 29/05/2024 - 19:00

fitxa:

Descripció

L'edifici religiós que ha arribat als nostres dies és un compendi d'estils diferents. Es tracta d'una església de tres naus, amb la nau central capçada per un absis romànic semicircular. Tot el conjunt és cobert per una teulada a dues vessants amb el carener perpendicular a la façana principal. Els murs són de pedra amb carreus vistos. La façana s'articula simètricament, amb una portada dovellada amb un escut, i una finestra esqueixada rodona o òcul a la part central superior. Equidistantment als costat, dos òculs de la mateixa factura i a la mateixa alçada, però construïts al segle XX, tanquen la composició de la façana principal.

L'absis semicircular i cobert amb una volta de quart d'esfera, el campanar i el cos central de la façana de ponent, són les parts més antigues del temple i remeten al romànic. El parament de l'absis és llis, amb els carreus més grans respecte a la resta de murs de l'església i dues finestres de tradició romànica sense esqueixada. Podria ser de la segona meitat del segle XII. A la part nord de l'absis, a la part superior d'un contrafort destaca un baix relleu d'una figura zoomòrfica, un quadrúpede del qual resulta difícil precisar l'espècie, probablement un felí.

El campanar es situa a l'angle nord-est, al costat de l'absis. Va ser construït amb carreus petits i ben ajustats, del mateix tipus que es veuen al cos central de la façana major. De planta quadrada i quatre pisos, és de factura romànica (de finals del segle XI o ja del segle XII, com també seria la part més antiga de la façana de ponent).

La singularitat de l'edifici són les seves dues naus laterals d'estil gòtic, del segle XVI, amb tramades cobertes amb voltes de creueria. En destaca la seva decoració escultòrica, amb elements molt treballats a les claus de volta i les cares humanes a les columnes en els pilars i les impostes dels arcs de separació de la nau central i les naus laterals (sants, angelets, decoració vegetal).

Història

L'església de Santa Maria del Barri pertany al nucli històric del Barri, nascut a la vessant sud-oest del Castell de Tona. El mot *barri* s'ha d'entendre com a sinònim de *raval* en relació a la població del pla del Castell. El conjunt va estar isolat de la resta del nucli de Tona fins als anys setanta del segle XX, fet que s'ha traduït en una entitat arquitectònica i històrica única.

El poblament de l'indret del Barri es remunta com a mínim al principi el segle X, quan una família va edificar una església i un mas, que esdevindria el mas del Barri. Es va situar al camí de bast que portava al Castell.

L'any 1011 es documenta per primer cop l'esment del lloc del Barri i de l'església de Santa Maria de Tona (nom original de l'església) (una església preromànica). L'any 1073 també està documentat un donatiu per a la reedificació de l'església per part d'un matrimoni, Miró Gotmar i Eicolina, que se suposa eren els propietaris del mas Barri. Fan una notable donació per a la seva reedificació i nou parament de l'altar.

Al segle XIV, la majoria d'habitatges del lloc desapareixen a causa de la Pesta Negra. A partir del segle XVII es van originar els masos de Postius i Gravat. El conjunt es va agrupar entorn a l'església de Santa Maria del Barri (actualment santuari de Lurdes).

Els terratrèmols de 1427-1428 afecten l'església i cau la volta. Es construeix una nova coberta d'arcs de diafragma apuntats, amb mènsules. L'embigat es va fer de fusta, no es va fer volta de pedra. La volta que es pot veure actualment a la nau central es va construir posteriorment d'estil barroc (volta de llunetes).

Entre els anys 1570 i 1579, una gran reforma comporta l'ampliació de l'església. Es reforma el campanar per poder voleiar les campanes. D'aquesta reforma són les capelles o naus laterals i els arcs de comunicació amb la nau central; els finestrals alts del campanar; les cantoneres de les naus, el portal major i l'òcul central del cor. El temple esdevindria un centre de devoció molt notable, amb cementiri propi.

L'església de Santa Maria del Barri es va convertir en seu de la parròquia de Tona entre els anys 1723 i 1814, però aleshores el Barri no es convertiria en el centre del poble ja que la urbanització important s'estava assentant al camí ral (el camí de Tona).

L'any 1904 el culte a l'església es revitalitzaria, quan el rector Josep Planas la converteix en santuari de la Mare de Déu de Lurdes.

L'any 1992 la Generalitat de Catalunya va restaurar parcialment l'edifici. Es va suprimir la gruta de la Mare de Déu de Lurdes que tapava la conca de l'absis i se'n restaurà el parament. També es va restaurar el campanar, on s'obriren les finestres tapiades i es descobriren capitells escultrats.

Bibliografia

AA.DD (1986) CATALUNYA ROMÀNICA. Volum III. OSONA II. Fundació Enciclopèdia Catalana. Pàgines 636-655

El Barri (material gràfic). (Tona): Ajuntament de Tona i Diputació de Barcelona. Un cartell.

JUNYENT, Eduard (1945-52). Itinerario histórico de las parroquias del Obispado de Vich. Separata del publicado en Hoja parroquial, núm. 57.

JUNYENT, Eduard (1962). "El prerrománico en el condado de Ausona", "San Jorge" juliol de 1962, núm. 47.

PADRÓS, C.; PUIGFERRAT, C. (2011) Tona. Recull gràfic 1890 - 1978. Editorial Efadós

PLADEVALL, Antoni (1975). "Santa Maria de Barri o Lurdes de Tona". Full Diocesà". Vic

PLADEVALL, Antoni (1990). Tona. Mil cent anys de Història. Eumo Editorial/Ajuntament de Tona.

<https://invarquit.cultura.gencat.cat/card/24394>

<https://www.enciclopedia.cat/catalunya-romanica/santa-maria-del-barri-tona>

Enllaços d'interès:

[Església de Santa Maria del Barri. Santuari de Lurdes](#)

